

Шабельник І.Ю.

курсант групи Ф2-206
Харківського національного
університету внутрішніх справ

Устименко О.С.

кандидат юридичних наук,
старший викладач
кафедри конституційного
і міжнародного права
факультету № 4
Харківського національного
університету внутрішніх справ

ПРАВА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день в Україні вкрай актуальним є питання дотримання та захисту прав людини, насамперед, прав національних меншин. Це зумовлено, в першу чергу, наявністю конфліктних ситуацій, пов'язаних з цією категорією осіб, по-друге, з тим, що у нашому суспільстві історично склалися стереотипи, що всі люди повинні бути однаковими, а специфічні риси, особисті характеристики, які відрізняють певним чином їх від інших, такі, наприклад, як колір шкіри, мова, релігійні погляди або специфічний одяг викликають здивування, обурення, нетерпимість, а іноді, навіть, ненависть з боку інших членів суспільства.

Як справедливо зазначає К.Й. Рушковська, проблема національних меншин – одна з найбільш складних проблем, яка торкається як організації державного та суспільного життя усередині кожної держави, так і міжнародних відносин. Практично неможливо знайти країну, в якій би все населення розмовляло однією мовою, сповідало одну релігію, мало однакові культурні традиції [1, с. 1].

В Україні правовий статус національних меншин регламентується Конституцією України, законами України «Про національні меншини в Україні», «Про політичні партії в Україні», «Про звернення громадян», Декларацією прав національностей України, Загальною декларацією прав людини, Рамковою конвенцією про захист прав національних меншин тощо.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про національні меншини в Україні» до національних меншин належать групи громадян України, які не є українцями за національністю, виявляють почуття національного самоусвідомлення та спільність між собою [2, ст. 3].

Варто звернути увагу на те, що Україна є багатонаціональною державою. За особливостями динаміки кількості населення, національні меншини в нашій державі можна віднести до трьох груп: 1) меншини, в яких кількість населення збільшувалась (росіяни, білоруси, румуни, вірмени, цигани, німці,

азербайджанці, грузини, чуваші, узбеки, мордва, корейці, удмурти, лезгини, туркмени, аварці); 2) меншини, в яких кількість населення утримувалась майже на одному рівні (молдавани, болгары, угорці, греки, татари, гагаузи, литовці, казахи, словаки, марійці, осетини, таджики, естонці, комі, албанці, асирійці, киргизи, комі-перм'яки, карели, чеченці, даргінці, араби, фінни, лакці, абхази, кабардинці, табасарани); 3) меншини, в яких кількість населення зменшилась (євреї, поляки, чехи, башкири, латиші) [3, с. 145].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про статус національних меншин в Україні», «Україна гарантує громадянам республіки рівні політичні, соціальні, економічні і культурні права і свободи, підтримує розвиток національної самосвідомості і самовиявлення. Усі громадяни України користуються захистом держави на рівних підставах. При забезпеченні прав осіб, які належать до національних меншин, держава виходить з того, що вони є невід'ємною частиною загальноновизнаних прав людини» [2, ст. 1].

Таким чином, права національних меншин є невід'ємною частиною загальної системи прав людини, і тому особи, які належать до національних меншин користуються всіма правами і свободами української нації, але, згідно з міжнародно-правовими документами, зокрема Рамковою конвенцією про захист національних меншин [4], вони можуть мати деякі специфічні права, які відрізняються від прав більшості громадян держави. Це насамперед права в тих сферах, де вони виявляють себе як особлива етнічна група [5, с. 17].

Крім того, відповідно до найвищого нормативно-правового акту нашої країни – Конституції: «держава бере на себе зобов'язання сприяти розвиткові етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності національних меншин» [6, ст. 11].

Необхідно також звернути увагу на те, що законодавство України визнає за громадянами, які належать до національних меншин, такі специфічні права: вільно обирати та відновлювати національність; на національне прізвище, ім'я та по батькові; на збереження життєвого середовища у місцях їх історичного і сучасного розселення; на створення національних громадських об'єднань; на користування рідною мовою чи вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства; на розвиток національних культурних традицій; на використання національної символіки; на відзначення національних свят; на сповідування своєї релігії; на задоволення потреб у літературі, мистецтві, засобах масової інформації; на створення національних культурних і навчальних закладів; обиратися або призначатися на рівних засадах на будь-які посади; вільно встановлювати і підтримувати зв'язки з особами своєї національності та їх об'єднаннями за межами України; на будь-яку іншу діяльність, що не суперечить законодавству [3, с. 146].

Отже, необхідно вказати, що права національних меншин мають юридичне закріплення, проте цього не достатньо. З метою усунення міжнаціональних конфліктів та гармонізації стосунків у сучасному суспільстві пріорите-

тними напрямками діяльності нашої держави мають стати: створення рівних можливостей до участі у різних сферах життя, забезпечення гарантії рівних політичних, соціальних, культурних та економічних прав і свобод, удосконалення чинного законодавства щодо правового статусу національних меншин, приведення його до сучасних європейських та міжнародних стандартів.

1. Рушковська К.Й. Статус національний меншин: вітчизняний та зарубіжний досвід : автореферат на здоб. наук. ступеня канд. політ. наук, Одеса. – 2001. – 24 с.

2. Закон України "Про національні меншини в Україні" від 25.06.1992р № 2494-XII// Відомості Верховної Ради України. - 1992. - №36. - ст.529

3. Конституційне право: навчальний посібник / МВС України, Харків. нац.. ун-т внутр. справ, за заг. ред.. М.І. Марчука; О.С. Бакумов, Л.Д. Варунц, Т.І. Гудзь та ін.: Харків, 2017. – 408 с.

4. Рамкова конвенція про захист прав національних меншин від 01.02.1995 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_055

5. Кириченко Ю. Право національних меншин в Україні та європейських державах : порівняльно-правові аспекти конституційного регулювання / Научно-практическое правовое издание Республики Молдова "Национальный юридический журнал: теория и практика" – №4 (14). – 2015. – С. 16-19.

6. Конституція України: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

Штамбург Владислав Віталійович
слухач магістратури ННІ ЗНПК ДДУВС
навчальної групи М-ЮЗ-723 ДПС

Науковий керівник
завідувач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
юридичного факультету ДДУВС,
член-кореспондент Академії наук
вищої освіти України,
кандидат юридичних наук, доцент
Грицай Ірина Олегівна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Важливим фактором демократизації суспільно-політичного життя в Україні є обмеження та децентралізація влади. Передача широких повноважень органам місцевого самоврядування мінімізує ризики концентрації владних повноважень, сприяє посиленню контролю з боку територіальної громади за діяльністю органів державної влади та органів місцевого самоврядування, стимулює позитивні зміни в країні на основі конкуренції між територіями у важливих сферах суспільного життя.

У сучасний період розвитку глобального суспільства більшість країн